

Keisaraleg græðgi eftir orku

Nicolás Maduro hélt lengi fram að þjáningar Venesúela og barátta Palestínnumanna væru ekki aðskildar harmleikir, heldur birtingarmyndir sama alþjóðlega glæps: keisaralegs yfirtöku drifinn áfram af óseðjandi hungri eftir orku. Í ræðu eftir ræðu fordæmdi Maduro það sem hann lýsti sem sameiginlegum örlögum sem Bandaríkin studdu árásgirni leggur á – þar sem fullvalda þjóðir eru sviptar sjálfræði, háðar blokkum og refsað fyrir að eiga auðlindir sem alþjóðleg völd girnast. Sagan hefur nú réttlætt viðvörun hans. Venesúela og Palestína standa sem samhliða fórnarlömb bandarískrar rányrkju á jarðefnaeldsneyti – olíu, gasi og orkustjórnun um hvað sem er.

Venesúela og Palestína: Sameiginleg andkeisaraleg vígstöð

Samstarf Venesúela við Palestínu var ekki orðagjálfur eða diplómátísk tækifærissýni. Það var grundvallarstoð Chavismo, arfleidd frá Hugo Chávez og viðhaldið undir Maduro. Síðan hann tók við völdum árið 2013 hefur Maduro stöðugt lýst hernámi Palestínu sem óaðskiljanlegu frá eigin umsátri Venesúela undir refsiaðgerðum og þvingunum. Venesúela rofði diplómátísk samskipti við Ísrael árið 2009, sendi mannúðaraðstoð í endurteknum Gaza-kreppum og fordæmdi aðgerðir Ísraels sem glæpi sem Bandaríkin gerðu kleift.

Maduro lýsti ítrekað Gaza sem tilraunastofu fyrir sameiginlega refsingu – speglað, að hans mati, af efnahagslegri kyrkingu sem Bandaríkin lögðu á Venesúela í gegnum refsiaðgerðir. Hann sakaði Washington og bandamenn þess um að gera kleift „þjóðarmorð“ í Gaza á sama tíma og þeir háðu „efnahagshryðjuverk“ gegn Caracas. Í ræðu árið 2024 lýsti hann baráttu Palestínnumanna sem „helgustu málefni mannkyns“, og tengdi hana beint við viðnám Venesúela gegn tilraunum Bandaríkjanna til að ná stjórn á olíuauði hennar.

Þessar viðvaranir voru hafnar af gagnrýnendum sem hugmyndafræðilegt póker. En atburðir síðan þá hafa gert þær óhugnanlega forsjáanlegar. Maduro hélt því fram að auðlindaríkar þjóðir væru ekki aðeins þrýstar, heldur markmið – í gegnum refsiaðgerðir, umboðsstríð og beina beitingu valds – þar til undirgefinn stjórnir eru settar upp. Í Palestínu benti hann á blokk Ísraels á Gaza sem vísvitandi stefnu til að neita Palestínnumönnum stjórn á eigin náttúruauðlindum, þar á meðal Gaza Marine gasreitnum. Í Venesúela gilti sama rökfræði um olíu. Þar sem jarðefnaeldsneyti er enn miðlægt í landpólitískum völdum þrátt fyrir orðalag um orkubreitingu, hefur bandarísk inngripsstefna aukist, og breytt greiningu Maduros í lifandi veruleika.

Venesúela: Refsað fyrir að vernda olíu sína

Gríðarlegur náttúruauður Venesúela hefur lengi merkt hana fyrir erlenda rán. Með yfir 300 milljörðum tunnu af sannaðri olíuforða – stærstu í heimi – að mestu í Orinoco-belti, tákna landið verðlaun of verðmæt fyrir orkuhungraða völd til að hunsa. Undir Maduro stóðst ríkisolíufélagið PDVSA bandarískri fyrirtækjafirtöku, og samstarfaði þess í stað við Rússland, Kína og Íran við að þróa verkefni eins og Carabobo og Junín.

Svarið var efnahagsstríð. Frá 2017 kerfisbundi refsiaðgerðir Bandaríkjanna lamaði efnahag Venesúela, og skera olíuframleiðslu úr u.þ.b. 2,5 milljónum tunnu á dag niður í undir eina milljón. Maduro lýsti stöðugt þessum refsiaðgerðum ekki sem verkfærum til að stuðla að lýðræði, heldur sem þjófnaðartækjum – hönnuðum til að þvinga Venesúela til undirgefni og opna olíusvæði hennar fyrir bandarískri stjórn.

Þetta markmið varð skýrt þann 5. janúar 2026, þegar bandarískar herárásir lentu í Caracas og Nicolás Maduro var handtekinn. Donald Trump forseti réttlætti aðgerðina sem herferð gegn „fíkniefna-hryðjuverkum“, en hans eigin orð fjarlægðu alla dulargervi. Í ræðu á Mar-a-Lago tilkynnti Trump: „Við munum stjórna landinu þar til við getum gert örugga, rétta og skynsamlega umbreytingu.“ Hann undirstrikaði að bandarísk stjórn Venesúela „mun ekki kosta okkur eyri“, því olíutekjur – „peningarnir sem koma upp úr jörðinni“ – myndu endurgreiða bandarískar áætlanir.

Þetta var ekki frávík. Það fylgdi þekktu keisaralegu handriti, endurómandi Írak og Líbíu, þar sem stjórnarskipti ruddu braut fyrir orkuaðgang. Fjarlæging Maduros, fordæmd alþjóðlega sem árásargirni, staðfesti það sem hann hafði varað við í ár: Olía Venesúela gerði hana að markmiði. Ófyrirgefandi áhersla Trumps á auðlindavinnslu afhjúpaði inngripið sem það var – orkustuld dulbúin sem öryggisstefna.

Gaza Marine: Stolin framtíð Palestínu

Reynsla Palestínu fylgir sömu rökfræði. Árið 2000 fannst Gaza Marine gasreiturinn u.þ.b. 36 kílómetra frá strönd, með áætlaðan eitt billjón rúmmetra af jarðgasi. Þótt hann sé hóflegur miðað við alþjóðlega staðla, tákna reiturinn lífæð fyrir orkussjálfstæði Palestínu. Staðsettur innan palestínskra hafsvæða samkvæmt UNCLOS, ætti Gaza Marine að hafa umbreytt efnahag Gaza.

Í staðinn var þróun kyrkt. Ísraelskar takmarkanir, hernaðarstjórn og áframhaldandi hernámi komu í veg fyrir að Palestínumenn næðu eigin auðlindum. Talsmenn halda því fram að blokk Ísraels og endurteknar hernaðaraðgerðir – studdar diplómátskt og hernaðarlega af Bandaríkjunum – þjóni ekki aðeins öryggismarkmiðum, heldur efnahagslegum: að neita Palestínumönnum fullveldi yfir eigin náttúruauði.

Síðan stríðið í október 2023 hafa þessar áhyggjur aukist. Ásakanir hafa safnast um að fjöldaflutningar í Gaza gætu auðvelað ísraelska nýtingu Gaza Marine, og samþætta það við svæðisbundin orkunet með stuðningi Bandaríkjanna. Útgáfa Ísraels á rannsóknarleyfum í aðlægum vötnum árið 2023, ásamt 35 milljarða dollara gasútflutningssamningi við Egyptaland, hafa ýtt undir fullyrðingar um vísvitandi auðlindastuld. Í gegnum þetta ferli hafa Bandaríkin verndað Ísrael diplómátskt, hafnað ályktunum Sameinuðu þjóðanna og forgangsraðað orkuiöryggi í Levant Basin yfir réttindum Palestínumanna.

Samhliðan við Venesúela er óumdeild. Í báðum tilfellum koma refsiaðgerðir, blokkir og vald í veg fyrir að staðbundin íbúar njóti góðs af eigin auðlindum, á sama tíma og utanaðkomandi völd staðsetja sig til að hagnast.

Lög brotin

Inngrip Bandaríkjanna í Venesúela og eigin orð Trumps vekja alvarlegar lagalegar afleiðingar samkvæmt alþjóðalögum og innlendum lögum.

Venesúela undir hernámi

Með því að lýsa opinskátt yfir að Bandaríkin myndu „stjórna“ Venesúela á umbreytingartímabili, kom Trump á lagalegum skilyrðum hernáms. Samkvæmt 42. grein Haag-reglugerðarinnar frá 1907 er hernámi til staðar þegar landsvæði er sett undir vald fjandsamlegs hers sem beitir virkri stjórn. Aðgerðin 5. janúar 2026 – sem sameinaði herárásir og valdsviptingu þjóðarleiðtoga Venesúela – uppfyllir þessa skilgreiningu, og kveikir skyldur samkvæmt Genfarsamningunum.

Alþjóðalög eru skýr: Hernámsvald má ekki nýta náttúruauðlindir í eigin þágu. 55. grein Haag-reglugerðarinnar takmarkar hernámsvaldið við usufruct – tímabundna stjórn án tæmingar óendurnýjanlegra auðlinda. 33. grein Fjórða Genfarsamningsins bannar berum orðum rán, og flokkar slíka nýtingu sem stríðsglæp samkvæmt Rómarsamþykktinni. Loforð Trumps um að bandarísk olúfélög myndu hagnast á olíu Venesúela, og að tekjur myndu endurgreiða bandarísk kostnað, sýna skýran ásetning um að brjóta þessar bannfærslur.

Handtaka þjóðarleiðtoga

Handtaka Nicolás Maduros ýkir þessar brot. Venjulög alþjóðalaga, staðfest af Alþjóðadómstólnum í Arrest Warrant-málinu (2002), veita sitjandi þjóðarleiðtogum algert friðhelgi gegn erlendri sakamálayfirvöldum. Valdsvipting Maduros án samþykkis eða framsals brýtur gegn 2(4) grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna, sem bannar beitingu valds gegn fullveldi ríkis. Lögfræðingar vara við að þessi athöfn kveiki ríkisábyrgð, bætur og athugun undir Alþjóðlega sakamáladómstólnum, á sama tíma og hún setur fordæmi sem eyðileggur diplómátskar normur alþjóðlega.

Bandarísk lög hunsuð

Innlendis stangast inngripið á við War Powers Resolution frá 1973. Forseti má aðeins setja bandaríska herlið inn í óvinveittar aðstæður með þingheimild eða vegna þjóðarógnar af völdum árásar á Bandaríkin. Réttlæting Trumps um „fíkniefna-hryðjuverk“ uppfyllir ekki þennan staðal. Engin yfirvofandi vopnuð árás var til staðar. Aðgerðin var því ólögleg upphaf óvinveittra aðgerða, sem fór framhjá þinginu og endurómaði deilur um fyrri inngrip eins og Líbíu árið 2011.

Palestína og Venesúela: Sami glæpurinn, mismunandi nöfn

Þessi brot spegla langvarandi nýtingu Ísraels á palestínskum auðlindum. Í Vesturbakkanum beinir Ísrael u.þ.b. 80% af sameiginlegum vatnsbólum til landnáms og innlendra nota, og takmarkar alvarlega aðgang Palestínnumanna – annað brot á hernámsslögum. Í Gaza hindrar Ísrael palestínska stjórn á jarðgasi, ásamt 35 milljarða

dollara útflutningssamningi við Egyptaland undirritaðan í desember 2025, og festir efnahagslegt yfirtöku á sama tíma og Palestínumenn eru sviptir réttindum.

Eins og í Venesúela heldur hernámi áfram ekki aðeins vegna öryggis, heldur gróða.

Niðurstaða

Tenging Maduros á Venesúela og Palestínu var hvorki ýkjur né áróður – það var greining. Bæði samfélög, auðguð með verðmætu jarðefnaeldsneyti, hafa verið refsuð fyrir að fullyrða fullveldi. Bæði hafa staðið frammi fyrir blokkum, refsiaðgerðum og hernaðarvaldi hönnuðum til að brjóta viðnám og auðvelda auðlindavinnslu. Svo lengi sem olía og gas styðja alþjóðleg völd mun keisaraleg græðgi halda áfram að dulbúa sig sem mannúðarlegt inngríp.

Réttlæti krefst meira en orða. Það krefst þess að binda enda á hernámi, endurheimta auðlindafullveldi og takast á við orkukeisaradæmið sem knýr nútímaátök. Maduro gæti hafa verið þaggaður niður, en sannleikurinn sem hann lýsti lifir – og sama barátta sem hann nefndi.